Beleidskeuzenotitie GPWR Vlieland 2024-2027

Concept

Antea Group

Understanding today.
Improving tomorrow.

projectnummer 0486076.100
revisie 04
31 oktober 2023

www.anteagroup.nl

Beleidskeuzenotitie GPWR Vlieland 2024-2027

Concept

projectnummer 0486076.100
revisie 04
31 oktober 2023

Auteurs

[redacted]

Opdrachtgever

Gemeente Vlieland
Postbus 10
8899 ZN VLIELAND

Gecontroleerd

[redacted]



datum	beschrijving	vrijgave
31 oktober 2023	definitief	[redacted]



Inhoudsopgave

1. Inleiding 4
1.1 Achtergrond 4
1.2 Proces opstellen Gemeentelijk Programma Water en Riolering 5

2. Wat moeten wij? - taken en verplichtingen 6
2.1 De taakstellingen en verplichtingen van de betrokken partijen 6

3. Wat hebben wij? - de arealen anno 2023 8
3.1 Leeftijdsopbouw en inspectiegraad vrijverval riolering 9
3.2 Areaalontwikkeling planperiode 9

4. Wat hebben wij gedaan en wat moeten wij nog? - evaluatie huidig GRP 10
4.1 Doelstelling en speerpunten 10
4.2 Activiteiten, maatregelen en projecten 10
4.3 Financiën huidige GRP 10

5. Waar willen we naar toe? - ambitie 12
5.1 Wat is ambitie? 12
5.2 Ambitieverkenning 12
5.3 Kwaliteitsaccenten per thema 13
5.4 Kwaliteitsprofielen 13
5.5 Scenario A: Huidig beleid doorzetten 14
5.6 Scenario B: Klimaatadaptatie 15
5.7 Scenario C: Klimaatadaptatie + duurzaamheid en circulariteit 16

6. Wat betekent dit voor de financiën – de financiële paragraaf 17
6.1 Contouren geraamde uitgaven van de drie scenario's 17
6.2 Te dekken lasten en impact op rioolheffing – vier varianten 18
6.3 Variant 1: de nullijn 2024 19
6.4 Variant 2: voortzetten bestaand financieel beleid 20
6.5 Variant 3: geleidelijke groei tot een kostendekkend tarief in 2035 21
6.6 Variant 4: kostendekkend tarief in de planperiode, op peil houden voorziening 22

7. Hoe gaan we het bekostigen? – heroverweging heffingsgrondslag 23
7.1 Huidige heffingsgrondslag 23
7.2 Nieuwe modelverordening rioolheffing 23
7.3 Overgang van rioolheffing naar Riool- en Waterzorgheffing 24
7.4 Overgang naar de riool- en waterzorgheffing is complex en moeten we zorgvuldig doen 24

8. Hoe gaan we verder? 25

1. Inleiding

In deze notitie nemen we het gemeentebestuur mee in het proces om te komen tot een gedragen Gemeentelijk Programma Water en Riolering (hierna GPWR).

De notitie bestaat uit 8 onderdelen:

1. **Inleiding** - Achtergrond, methodiek, proces en doel van de notitie
2. **Wat moeten wij**? - Een overzicht van de opgave waar we voor staan
3. **Wat hebben wij?** - Een overzicht van de arealen
4. **Wat hebben wij gedaan en wat moeten wij nog?** - Evaluatie van het huidig GRP
5. **Waar willen wij naar toe?** - De ambitie voor de komende jaren
6. **Wat betekend dit voor de financiën?** – de financiële paragraaf
7. **Hoe gaan wij dit bekostigen? –** heroverweging van de heffingsgrondslag
8. **Hoe gaan wij verder?** - Het vervolg in dit proces

Na deze inleiding, waarin wij de gemeentelijke watertaken en het proces van het opstellen van het GPWR toelichten, zetten wij uiteen wat onze opgave is en hoe de taken en verplichtingen daarin verdeeld zijn. Vervolgens presenteren wij een overzicht van de arealen en de huidige kwaliteit ervan. We blikken terug op de afgelopen planperiode van het vigerend GRP, wat is er uitgevoerd en wat moet nog gedaan worden? Vervolgens wordt gekeken naar de ambitie voor de komende planperiode, waar werken we naar toe? De beleidskeuze bestaat uit drie scenario's. Voor de scenario's is in de financiële paragraaf inzicht gegeven in de lasten. In het daaropvolgende hoofdstuk wordt ingegaan op de bekostiging en de mogelijkheid om de heffingsgrondslag te heroverwegen. Tot slot wordt toegelicht hoe het verder gaat nadat de beleidskeuzenotitie bestuurlijk is vastgesteld.

1.1 Achtergrond

De gemeentelijke watertaken zijn vastgelegd in drie wettelijke zorgplichten:

- Inzameling en transport van stedelijk afvalwater (art. 10.33 Wet milieubeheer);
- Doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater (art. 3.5 Waterwet);
- Het in het openbare, gemeentelijke gebied treffen van maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zo veel mogelijk te voorkomen of beperken voor zover doelmatig (art. 3.6 Waterwet).

Hoe een gemeente invulling aan geeft aan deze zorgplichten staat omschreven in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Het opstellen en publiceren van een Gemeentelijk Rioleringsplan is sinds 1 januari 1994 verplicht. Door invoering van de Omgevingswet vervalt deze verplichting vanaf 2024. Ondanks dat de wettelijke planverplichting voor een GRP vervalt is toch besloten een nieuw plan op te stellen.

De omgeving waarin de gemeente haar wettelijke watertaken uitvoert is voortdurend aan verandering onderhevig. Door invoering van de Omgevingswet zijn grote veranderingen in de wetgeving aanstaande. Daarnaast heeft klimaatverandering een steeds grotere impact op hoe we binnen de openbare ruimte omgaan met opvang en verwerking van water, omdat dit zowel schaarser (droogte) als heviger (wateroverlast) gaat worden in de toekomst. Hoe we dat gaan doen, in welk tempo, hoe de interactie daarin is met overige facetten uit de openbare ruimte (zoals bijvoorbeeld groen en wegen) en wat daarin de inbreng wordt van een ieder wordt in dit nieuwe GPWR bepaald. De gemeentelijke watertaken hebben dus al lang niet enkel meer betrekking op de rioleringsbuizen onder de grond. Vanwege deze steeds breder wordende scope noemen we dit nieuwe plan dan ook niet meer een Rioleringsplan maar een Programma Water en Riolering.

1.2 Proces opstellen Gemeentelijk Programma Water en Riolering

Klimaatverandering heeft grote gevolgen voor hoe wij in de toekomst wonen en werken. Daarom is er bij het opstellen van het GPWR aandacht uitgegaan naar het ophalen van input vanuit de samenleving. De gemeente kan maatregelen nemen in openbaar gebied, maar niet alles oplossen. Het is een gezamenlijke opgave waar ook bewoners een bijdrage kunnen (en moeten) leveren.



Voor het ophalen van input is begonnen met een bewonersavond op 27 juni 2023. Vervolgens zijn gesprekken gevoerd met de ketenpartners: de Provincie, de Ondernemersvereniging, Vitens, het Wetterskip, Rijkswaterstaat, WoonFriesland en Staatsbosbeheer. Tot slot is er nog meer input opgehaald onder de bewoners middels een enquête.

De resultaten vanuit de participatie zijn samengevat in een participatieverslag welke separaat is meegeleverd met onderhavige beleidskeuzenotitie. Belangrijke thema's zijn opgehaald uit bestaande beleidsstukken (het Raadsbreed akkoord 2022-2026, de Omgevingsvisie Vlieland, het Meerjarenprogramma duurzame ontwikkeling 2023-2027 en het Meerjaren Onderhoudsprogramma rioleringen 2023-2032), de ambtelijke organisatie en het participatieproces om te komen tot onderhavige beleidskeuzenotitie. In deze beleidskeuzenotitie zijn drie scenario's ontwikkeld:



A	**Huidig beleid doorzetten** *Scenario A gaat uit van een voortzetting van het huidig beleid. De lijn die vanuit het vigerende GRP en zijn voorganger zijn ingezet wordt hierbij doorgezet zonder koersaanpassingen. De focus ligt op traditioneel beheer van de assets zodat deze blijven functioneren.*
B	**Klimaatadaptatie** *In scenario B wordt gekozen om de koers iets te wijzigen en de nadruk te leggen op klimaatadaptatie. Naast het in stand houden van de assets zoals in scenario A worden extra middelen vrij gemaakt om invulling te geven aan de nieuwe opgaven. Daarnaast wordt de rol van de gemeente in het meenemen van de inwoners, ondernemers, projectontwikkelaars en woningbouwverenigingen op het gebied van klimaatadaptatie vergroot.*
C	**Klimaatadaptatie + duurzaamheid en circulariteit** *In scenario C wordt naast klimaatadaptatie ook ingezet op duurzaamheid en circulariteit. Het duurzaam en circulair inrichten van de omgeving is een stukje klimaatmitigatie, waaraan de gemeente een bijdrage levert.*

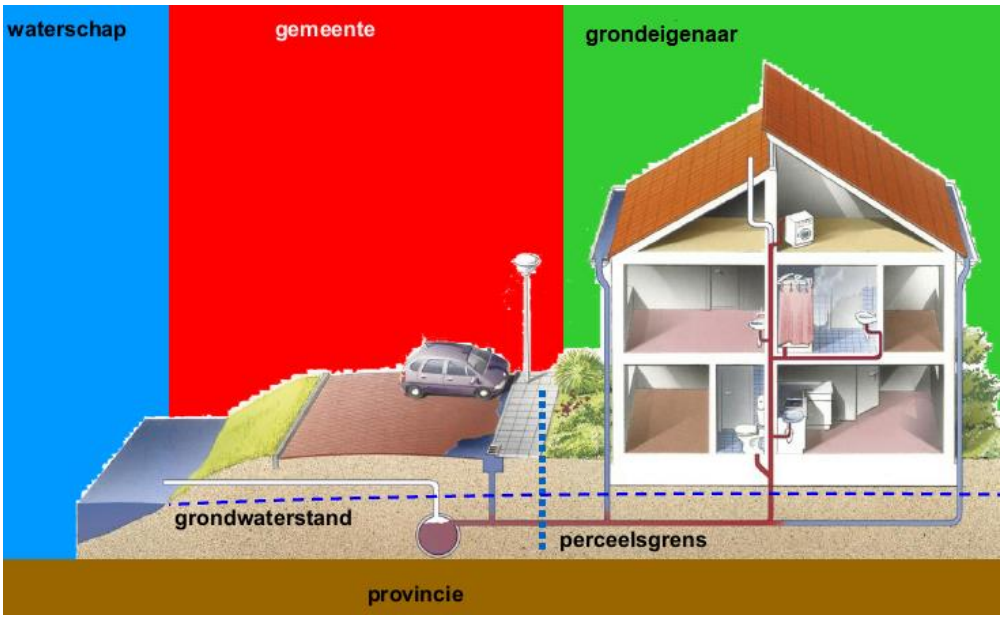
Aan de hand van deze beleidskeuzenotitie zal de raad zich op 20 november uitspreken over welk ambitiescenario (of welke ambitiescenario's) en welke variant voor het laten stijgen van de rioolheffing in het GPWR 2024-2027 uitgewerkt wordt/worden. Vervolgens wordt het GPWR opgesteld en voorgelegd aan het college.



2. Wat moeten wij? - taken en verplichtingen

2.1 De taakstellingen en verplichtingen van de betrokken partijen

De zorg en verantwoordelijkheid voor water in de gemeente Vlieland ligt, naast de gemeente, in handen van Wetterskip Fryslân, Rijkswaterstaat, de Provincie Friesland, drinkwaterbedrijf Vitens, Staatsbosbeheer en particulieren/de woningbouwvereniging/ondernemers.



De betrokkenen hebben verschillende taakstellingen en verplichtingen. Sommige verplichtingen zijn wettelijk vastgelegd, een aantal verplichtingen zijn vastgesteld in Europees, landelijk, provinciaal of regionaal beleid, maar ook zijn er eigen gemeentelijke normen bepaald, vastgelegd (en bestuurlijk goedgekeurd) in uitvoerend beleid. In sommige gevallen gaat het daarbij om resultaatverplichtingen, in andere gevallen zijn 'slechts' werknormen aangegeven.

De Vlielandse situatie is uniek in zijn karakter doordat het eiland zelfvoorzienend is en omringd door de zee. Vitens wint drinkwater uit de zoetwaterbel onder het eiland en het eiland heeft een eigen zuivering die door het Wetterskip wordt beheerd. De waterbalans van het eiland is daarom enorm belangrijk om nu en in de toekomst zelfvoorzienend te kunnen blijven. Hierin is de kamerbrief “water en bodem sturend” ook van groot belang en meegenomen in dit GPWR.

De Wet milieubeheer, de Waterwet en de Gemeentewet bepalen elk voor een deel wat de gemeente bij de gemeentelijke watertaken moet doen en hoe ze het moeten organiseren (dit is ook in het schema op de volgende pagina terug te vinden). Door het inwerkingtreden van de Omgevingswet gaan (delen van) de Waterwet en de Wet milieubeheer op in de nieuwe Omgevingswet. De zorgplichten op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater blijven echter bestaan. Wel vervalt de verplichting voor het opstellen van een GRP. Echter dient er nog steeds een onderbouwing van de rioolheffing opgesteld te worden en aansluitend aan de omgevingsvisie van de gemeente dienen er ook uitvoeringsprogramma’s opgesteld te worden.

Dit nieuwe GPWR sluit aan bij de omgevingsvisie en het Meerjaren Onderhoudsplan riolering (MJOP) 2023-2032 en bevat bouwstenen voor de uitvoeringsprogramma’s voor de periode 2024-2027. Ondanks dat het GPWR breder is dan alleen riolering (ook water), is het geen integraal programma voor alle taakvelden. Gemeente Vlieland stelt meerjarenonderhoudsprogramma’s (MJOP’s) op voor de meeste taakvelden. Zodra de Omgevingswet van kracht is wordt geadviseerd om deze MJOP’s goed op elkaar af te stemmen of een integraal uitvoeringsprogramma op te stellen.

Onderstaand schema toont op hoofdlijn de taken en verplichtingen van de betrokkenen.

Grondeigenaar (particulier)	De grondeigenaar is verantwoordelijk voor de staat van zijn woning en perceel. Daarom dient hij ook zelf maatregelen te treffen voor de verwerking van hemelwater en het voorkomen van grondwater over- en onderlast. Pas als van de particulier redelijkerwijs niet gevergd kan worden deze zorg in te vullen, ligt er een gemeentelijke taak. Het inzamelen en transporteren van huishoudelijk afvalwater vanaf de eigen woning en perceel tot aan de erfgrens (naar het ontstoppingspunt) is ook een particuliere verantwoordelijkheid. Vanaf daar gaat de verantwoordelijkheid over naar de gemeente. Tot slot heeft de particulier een zorgplicht, waarbij hij niets mag doen waarvan redelijkerwijs verwacht kan worden dat dit problemen oplevert voor het riool, de omgeving, het (water)milieu of de zuivering. Deze voorschriften zijn vastgelegd in diverse besluiten waarop gemeente en waterschap toezicht houden.
Staatsbosbeheer	Als eigenaar van een groot deel van de gronden heeft Staatsbosbeheer een bijzondere positie op Vlieland. Staatsbosbeheer draagt de wettelijke taak tot het beheren en op duurzame wijze tot nut brengen van de gronden in haar beheer. Het grootste deel van de gronden in Vlieland is natuurgebied, hetgeen door Staatsbosbeheer wordt onderhouden. Daarnaast voert Staatsbosbeheer watertaken uit onder auspiciën van het Wetterskip.
Gemeente Vlieland	Gemeente Vlieland is verantwoordelijk voor het inzamelen en transporteren van huishoudelijk afvalwater vanaf de particuliere erfgrens (het ontstoppingspunt) tot aan het overnamepunt. Meestal is het overnamepunt het rioolgemaal dat middels een persleiding water verpompt naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI). Vanaf het overnamepunt gaat de verantwoordelijkheid over naar de waterkwaliteitsbeheerder, voor de gemeente Vlieland is dit het Wetterskip. Tevens is de gemeente verantwoordelijk voor het transport van hemelwater indien de particulier zich hiervan op eigen terrein redelijkerwijs niet kan ontdoen. In Vlieland kan de particulier op eigen terrein veelal maatregelen treffen doordat de ondergrond zandig is. De gemeente heeft ook een verantwoordelijkheid voor de ontwatering van openbaar gebied (grondwaterzorgplicht) en de opvang en afvoer van hemelwater dat in openbaar gebied valt. Hiervoor legt de gemeente voorzieningen aan (zoals drainage en hemelwaterriool). De grondwaterzorgplicht van de gemeente betreft het voorkomen van structureel nadelige gevolgen van grondwater op openbaar gebied. De particulier is verantwoordelijk voor het treffen van waterhuishoudkundige of bouwkundige maatregelen op eigen terrein om grondwateroverlast te voorkomen, voor zover deze niet aantoonbaar worden veroorzaakt door onrechtmatig handelen of nalaten van een ander. Tot slot draagt de gemeente zorg voor de inrichting en het beheer van gebieden en de integratie met andere beleidsterreinen.
Rijkswaterstaat	Rijkswaterstaat draagt zorg voor de waterveiligheid op Vlieland en zorgt dat deze voldoet aan de normeringen zoals wettelijk vastgelegd. Voor Vlieland verzorgt Rijkswaterstaat de dijkverzwaringen en zandsuppletie van de zachte keringen. Daarnaast beheert en ontwikkelt Rijkswaterstaat de rijkswateren (de Waddenzee en de Noordzee).
Wetterskip Fryslân	Wetterskip Fryslân is de waterkwaliteits- en waterkwantiteitsbeheerder en draagt zorgt voor schoon (grond)water. Daarmee is het Wetterskip verantwoordelijk voor de afvoer van water, het (grond)waterpeilbeheer, het zuiveren van afvalwater en het beheer van grondwaterkwaliteit.
Provincie Fryslân	Provincie Fryslân formuleert het overall beleid voor de ruimtelijke ordening en water. Daarnaast is ze verantwoordelijk voor beheer van het diepe grondwater.
Vitens	Vitens is verantwoordelijk voor het drinkwater. Vitens haalt het drinkwater in Vlieland uit de grond, zuivert dit en verpompt het naar hun klanten.
Rijk	Het Rijk bepaalt (o.a. op basis van de Europese Kaderrichtlijn Water) het wettelijk kader en de hoofdlijnen van het landelijke beleid voor het natuur- en waterbeheer.

3. Wat hebben wij? - de arealen anno 2023

De totale vervangingswaarde van onze gemeentelijke voorzieningen, zowel in als boven de grond, bedraagt circa **€ 11 miljoen**. Dat is omgerekend naar het aantal inwoners circa **€ 8.650** per inwoner.

De oudste, nog bestaande, riolen in de gemeente stammen uit 1969[1]. Dit betreft het vuilwaterriool in de Kampweg en het drukriool van camping Stortemelk naar de Kampweg.

De riolen vormen verreweg het grootste aandeel binnen de voorzieningen. Maar daarnaast zijn ook de gemalen, kolken en lozingswerken onderdeel van de gemeentelijke voorzieningen. Onderstaande tabel toont een samenvatting van de arealen anno 2023.

Artikel 4.22 Wet Milieubeheer

Vanuit de Wet milieubeheer is het verplicht om in het GRP een overzicht te geven van de in de gemeente aanwezige voorzieningen voor het transport van stedelijk afvalwater, alsmede de inzameling en verdere verwerking van afvloeiend hemelwater en maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Ook dient een aanduiding van het tijdstip waarop die voorzieningen naar verwachting aan vervanging toe gegeven te worden.

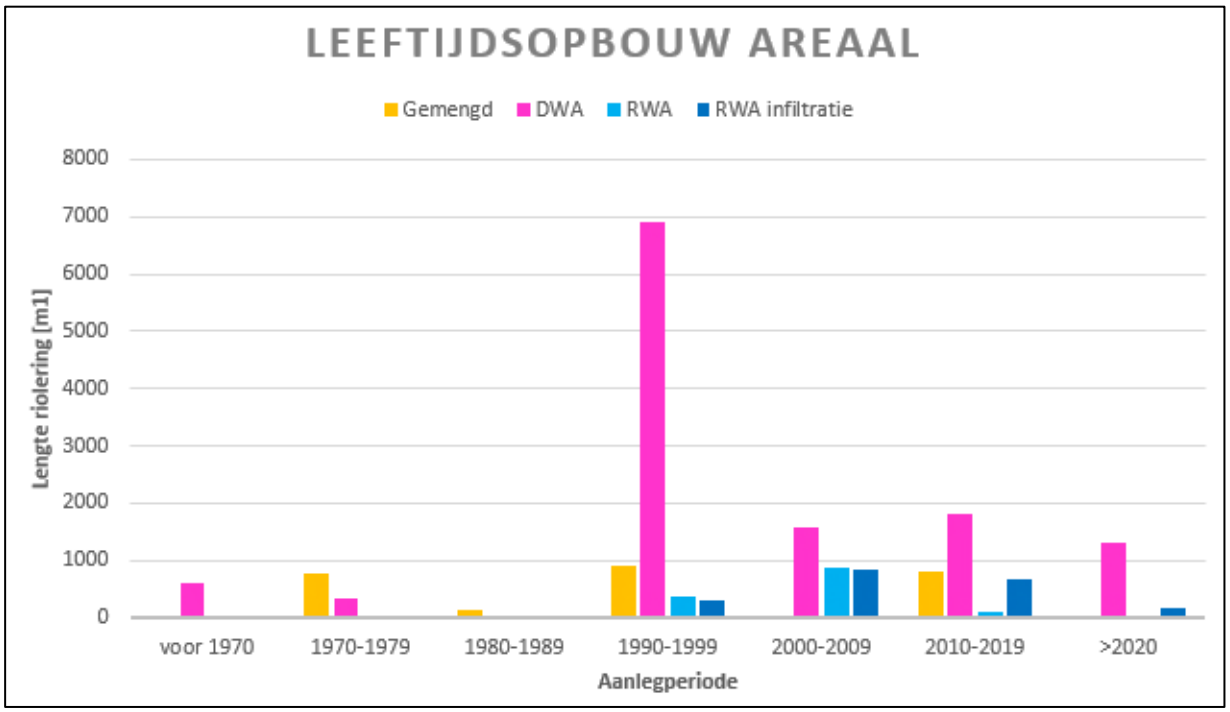
Het aantal rioolaansluitingen is op dit moment onvoldoende inzichtelijk, daarom is hiervoor een inschatting gemaakt. De heffingen worden opgelegd door Afdeling Belastingen van de gemeente Leeuwarden op basis van drinkwateraansluitingen en wooneenheden. Hierdoor komt het voor dat percelen met gecombineerde functies meerdere aanslagen ontvangen terwijl het perceel slechts over één aansluiting op het riool beschikt. Naar verwachting ligt het aantal fysieke rioolaansluitingen in de praktijk daarom lager. In het GPWR Vlieland 2024-2027 wordt een advies opgenomen om dit te onderzoeken en inzichtelijk te krijgen.

Object	eenheid	aantal/hoeveelheid
inwoners (31-01-2023):	st.	1.254
rioolaansluitingen (31-01-2022) –aansluitingsgraad 100%	st.	1.072
straat- en troittoirkolken (peildatum 2023)	st.	250
vrijverval riolering stedelijk gebied:		
gemengd riool	km	2,6
Vuilwaterriool	km	12,5
Hemelwaterriool	km	1,4
hemelwater/infiltratieriool	km	2,0
totaal	km	18,5
gemalen en mechanische rioolleidingen:		
Hoofdgemalen	st.	8
minigemalen (buitengebied)	st.	14
Persleiding	km	13,9
lozingswerken:		
overloop bergingsvoorziening	st.	1
hemelwateruitlaten	st.	1
voorzieningen voor verwerking van hemelwater:		
Duikers	km	0,025
wadi's/bodempassages/waterbergingen	st.	2
voorzieningen voor verwerking van grondwater:		
Drainage	km	2,0
grondwatermeetpunten	st.	2

[1] Op het moment van schrijven van deze beleidskeuzenotitie is vervanging van het vuilwaterriool in de Berkenlaan uit 1965 in uitvoering en is uitgegaan van aanlegjaar 2023 voor dit stuk riolering.

3.1 Leeftijdsopbouw en inspectiegraad vrijverval riolering

Wat betreft aanlegperiode en stelselkeuze wijkt het areaal vrijverval riolering af ten opzichte van het gangbare gemiddelde van gemeenten op het vast land. Zo zijn op Vlieland vanaf 1990 gescheiden rioolstelsels gerealiseerd én vormt het gescheiden DWA riool veruit het grootste aandeel. Gemengde stelsels zijn slechts in beperkte mate aangelegd. Een andere afwijking betreft het aandeel hemelwaterriolering ten opzichte van vuilwaterriolering. Door de goede infiltratiemogelijkheden in de ondergrond kan op Vlieland zeer eenvoudig hemelwater worden geïnfiltreerd en is een hemelwaterriool nauwelijks noodzakelijk. Ten slotte wijkt de aanlegperiode af. Op Vlieland lag de piek in de aanlegperiode in de jaren 90[2]. Bij gemeenten op het vaste land is dat vaak de jaren 70 of 80. Verhoudingsgewijs is het areaal vrijverval riolering op Vlieland dus nog vrij jong. In onderstaand figuur is de leeftijdsopbouw van de vrijverval riolering weergegeven.



Figuur 3-1: leeftijdsopbouw vrijverval riolering [bron: invulblad basisgegevens GPWR juni 2023]

Vanuit de beheerdata is te herleiden dat tussen 2007 en 2023 ca. 5,7 km vrijvervalriolering is geïnspecteerd. Dit komt overeen met 31% van het areaal.

3.2 Areaalontwikkeling planperiode

Op dit moment zijn voor de periode 2024-2027 geen nieuwbouwprojecten in de gemeente voorzien. Op Vlieland ligt alleen een optie tot inbreiding van woningbouw binnen de bestaande dorpskern. Aangezien er geen ontwikkelingen gepland staan zal het areaal de komende planperiode nagenoeg gelijk blijven.

[2] Eerder lag de piek in aanlegperiode op Vlieland in de jaren 60, maar dit riool is inmiddels allemaal vervangen.

4. Wat hebben wij gedaan en wat moeten wij nog? - evaluatie huidig GRP

Zijn alle voorgenomen maatregelen uit het huidige GRP uitgevoerd, resteren er nog maatregelen en zo ja welke? Wat ging goed wat kan er eventueel beter. En hoe staan we er financieel voor? Had de organisatie voldoende kennis, capaciteit en middelen (budget) om de maatregelen goed uit te kunnen voeren? Bij de evaluatie én analyse van de behaalde uitvoeringsresultaten van het huidig GRP hebben we dat in beeld gebracht. Dit alles nemen we mee bij de totstandkoming van het nieuwe GPWR.

4.1 Doelstelling en speerpunten

Het huidige GRP is vanuit een traditionele benadering ingestoken. Daarom is er geen expliciete ambitie benoemd. Wel zijn onderstaande **speerpunten** benoemd:

1. *Voorkomen van wateroverlast (klimaatbestendig houden van de openbare ruimte);*
2. *Sluiten van de laatste riooloverstort op Vlieland[3];*
3. *Verder optimaliseren van het beheer van persleidingen ;*
4. *Beter benutten regelgeving riolering.*

Daarmee ligt de focus in dit GRP op het voldoen aan de wettelijke eisen en voortzetten van de lijn die in het vorige GRP is ingezet.

4.2 Activiteiten, maatregelen en projecten

Naast het GRP is in 2016 gelijktijdig het Basisrioleringsplan (BRP) opgesteld waarin het stelsel hydraulisch is getoetst. In deze plannen is benoemd welke concrete activiteiten, maatregelen en projecten benodigd zijn om invulling te geven aan de zorgplichten, doelstelling en speerpunten.

Conclusie
Vanuit het vigerend GRP was in de planperiode uitgegaan van ruim €2.1 miljoen aan vervangingsinvesteringen in de planperiode. Een deel van de geplande vervangingsinvesteringen zijn niet geactiveerd, maar uit onderhoudsgelden betaald. Daarnaast weken de gemaakte kosten af van de geraamde kosten.

Uit de evaluatie blijkt dat 78% van de geplande activiteiten zijn uitgevoerd. Daarnaast staat nog 7% van de geplande activiteiten klaar om dit jaar uitgevoerd te worden. Daarmee komt het totaal uit op 85% van de geplande activiteiten in de planperiode die ook zijn gerealiseerd. De rest is uitgesteld (15%) of vervallen (< 1%). In dit GPWR Vlieland 2024-2027 wordt beoordeeld of de ‘openstaande” activiteiten nog nodig zijn en zo ja wanneer deze uitgevoerd worden.

4.3 Financiën huidige GRP

De uitvoering van activiteiten, maatregelen en projecten voor het GRP resulteert in lasten, zoals exploitatielasten, personeelslasten en kapitaalslasten. De opbrengsten (baten) bestaan vooral uit de inkomsten uit rioolheffing. De jaarlijkse totale lasten worden afgezet tegen de baten. Het saldo van de jaarlijkse lasten en baten komt ten gunste of juist ten laste van de voorziening.

[3] Dit is inmiddels gerealiseerd door het aanbrengen van een klep in de overstort

De stand van de voorziening (peildatum 01-01-2023) is in werkelijkheid duidelijk hoger dan de berekende prognose in het GRP. De voornaamste redenen van deze afwijking zijn:

- Een deel van de geplande activiteiten zijn niet uitgevoerd of vervallen, waardoor deze uitgaven nog niet uit de voorziening zijn geactiveerd;
- De investeringen die wel zijn uitgevoerd zijn in kosten lager uitgevallen dan geraamd in het GRP;

De baten waren in de planperiode in lijn met de verwachte baten uit de rioolheffing, waardoor deze weinig invloed hadden op de stand van de voorziening.

5. Waar willen we naar toe? - ambitie

Ondanks de taakstellingen en wettelijke verplichtingen die ons vanuit Europese en landelijke wet- en regelgeving wordt opgelegd is er voor de gemeente Vlieland zeker ruimte om te differentiëren of te nuanceren. Daarnaast dienen er op onderdelen ook echt (beleids)keuzes gemaakt te worden.

5.1 Wat is ambitie?

De ambitie is het gewenste kwaliteitsniveau voor water en riolering in de gemeente Vlieland. Gaandeweg het proces van het opstellen van het GPWR wordt hieraan invulling gegeven. Bij het bepalen van de ambitie zijn er keuzemogelijkheden in de kwaliteit, met bijhorende consequenties en kosten. Ieder kwaliteitsniveau heeft een prijskaartje.



5.2 Ambitieverkenning

In allerlei bestaand beleid (het Raadsbreed akkoord 2022-2026, de Omgevingsvisie Vlieland, het Meerjarenprogramma duurzame ontwikkeling 2023-2027 en het Meerjaren Onderhoudsprogramma 2023-2032), zijn al ambities benoemd die impact hebben op het werkveld water en riolering. Aan de hand van dit beleid, ambtelijk overleg, de uitkomsten van het participatietraject en aanstaande relevante nieuwe ontwikkelingen en uitdagingen in de (afval)waterketen (zie kader rechts) zijn de volgende ontwikkelingen bepalend voor de ambitieafweging van dit nieuwe GPWR:

- Hoe dragen we met water en riolering bij aan een klimaatbestendige (her)ontwikkeling van de bebouwde omgeving?
- Op welke wijze gaan we binnen water en riolering een bijdrage leveren aan de transitie naar een groene en duurzame samenleving?
- Hoe zorgen we ervoor dat we gezamenlijk invulling geven aan de opgaven en welke rol pakken we hierin als gemeente?
- Op welke wijze geven we invulling aan een zelfvoorzienend Vlieland nu en in de toekomst in een omgeving met veel grote opgaven?
- Hoe gaan we om met toenemende opgaven en houden we onze personele en uitvoeringscapaciteit op peil?

De uitdagingen in de (afval)waterketen:

Binnen de waterketen krijgen we de komende jaren te maken met uitdagingen.

Eén van de uitdagingen is de verandering van het klimaat. Zo verandert bijvoorbeeld de manier waarop het regent in Nederland. Het regent vaker en harder, met lokaal soms grote verschillen. Dat betekent dat we de buitenomgeving adaptief moeten inrichten om dat regenwater goed op te kunnen vangen.

Daarnaast bevat het afvalwater steeds meer nieuwe milieuvreemde stoffen zoals medicijnresten, hormonen en microplastics. Dat vraagt dus mogelijk om andere manieren van inzameling en nieuwe manieren van zuivering om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van het water goed blijft

Ook verandert langzaamaan onze visie op afvalwater. Het afvalwater zit namelijk vol schaarse en waardevolle grondstoffen. Veel van deze grondstoffen worden op dit moment nog geloosd met het gezuiverde afvalwater. Dat gaat de komende jaren veranderen.

Tenslotte krijgen de inwoners meer verantwoordelijkheid doordat de overheid een stapje terug doet op het gebied van ruimtelijke ordening. Er is steeds meer ruimte voor burgerparticipatie of overheidsparticipatie.

5.3 Kwaliteitsaccenten per thema

Op basis van de hierboven beschreven ambities zijn er drie kwaliteitsscenario's ontwikkeld:

A	**Huidig beleid doorzetten** *Scenario A gaat uit van een voortzetting van het huidig beleid. De lijn die vanuit het vigerende GRP en zijn voorganger zijn ingezet wordt hierbij doorgezet zonder koersaanpassingen. De focus ligt op traditioneel beheer van de assets zodat deze blijven functioneren.*
B	**Klimaatadaptatie** *In scenario B wordt gekozen om de koers iets te wijzigen en de nadruk te leggen op klimaatadaptatie. Naast het in stand houden van de assets zoals in scenario A worden extra middelen vrij gemaakt om invulling te geven aan de nieuwe opgaven. Daarnaast wordt de rol van de gemeente in het meenemen van de inwoners, ondernemers, projectontwikkelaars en woningbouwverenigingen op het gebied van klimaatadaptatie vergroot.*
C	**Klimaatadaptatie + duurzaamheid en circulariteit** *In scenario C wordt naast klimaatadaptatie ook ingezet op duurzaamheid en circulariteit. Het duurzaam en circulair inrichten van de omgeving is een stukje klimaatmitigatie, waaraan de gemeente een bijdrage levert.*

5.4 Kwaliteitsprofielen

De drie scenario's zijn verder uitgewerkt tot een kwaliteitsprofiel. In dit kwaliteitsprofiel is aangegeven wat het scenario betekent. Hoe gaan gebruikers van de buitenruimte de kwaliteit ervaren; wat merken zij óf wat merken zij juist niet? En wat gaan we daarvoor doen?

Scenario A betreft het doorgaan met het huidige beleid. De tabel in paragraaf 5.5 geeft daarom aan welk kwaliteitsprofiel hierbij hoort op de verschillende onderdelen (stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater). Met het '**+**' symbool is de meerwaarde van de kwaliteitsimpuls van scenario B ten opzichte van scenario A weergegeven in paragraaf 5.6. Met het '**+**' is de extra meerwaarde van de kwaliteitsimpuls voor scenario C ten opzichte van scenario B in paragraaf 5.7 weergegeven. Onderstreept is aangegeven welke input vanuit het participatieproces is opgehaald.

5.5 Scenario A: Huidig beleid doorzetten

Wat betekent dit?	
afvalwater	▪ Al het afvalwater wordt ingezameld via riolering en centraal gezuiverd. Geurhinder en overlast door verontreiniging op publiek of privaat terrein komen relatief weinig voor. ▪ De technische staat van het vuilwaterriool is goed, waar nodig zijn verouderde leidingen vervangen. De risico's op beschadigde riolen zijn hierdoor beperkt. ▪ Indien riolen en overige voorzieningen niet meer in staat zijn om de benodigde functies te vervullen worden deze gerenoveerd of vervangen. ▪ Er wordt gewerkt middels het piepsysteem. Bij meldingen omtrent geurhinder en overlast door verontreiniging wordt gezocht naar een gezamenlijke oplossing. ▪ Er wordt blijvend ingezet om ervoor te zorgen dat de overstort naar de Waddenzee niet meer in werking treedt.
hemelwater	▪ De gemeente blijft op locaties waar dit noodzakelijk en mogelijk wordt geacht hemelwaterriool of infiltratie-transportriool realiseren om overtollig hemelwater in te zamelen en te transporteren naar de Waddenzee of te laten infiltreren in de ondergrond. ▪ Er wordt, indien dit kostenneutraal mogelijk is, ingezet op afkoppelen om vermenging van (schoon) hemelwater met vuilwater te voorkomen. ▪ Door het goede voorbeeld te geven blijft de gemeente bewoners, ondernemers, projectontwikkelaars en woningbouwverenigingen stimuleren om ook af te koppelen. Dit wordt niet verplicht gesteld. ▪ Er wordt gewerkt middels het piepsysteem. Bij meldingen omtrent wateroverlast of schade wordt gezocht naar een gezamenlijke oplossing. ▪ Bij nieuwbouwprojecten wordt ingezet op het laten infiltreren van schoon hemelwater in de ondergrond tenzij dit niet mogelijk is[4]. ▪ Bij het vervangen van leidingen wordt ingezet op het verwijderen van de oude leidingen, tenzij dit niet redelijkerwijs mogelijk is.
grondwater	▪ De grondwatersituatie in de gemeente wordt grotendeels bepaald door de waterstand van de zee, daar heeft de gemeente geen invloed op. ▪ De gemeente is aanspreekpunt voor grondwaterproblemen, maar is niet aansprakelijk. ▪ De gemeente heeft met het waterschap reeds een optimalisatie van het grondwaterpeilbeheer uitgevoerd. ▪ De ontwatering is over het algemeen goed voor elkaar. Incidenteel kan sprake zijn van hoge of lage grondwaterstanden (bijvoorbeeld bij hoogwater of extreem lage zeewaterstanden) die voor hinder en/of overlast zorgen. ▪ Bij nieuwbouwlocaties wordt bij het ontwerp al rekening gehouden met een goede ontwatering. Hiermee worden problemen in de toekomst zoveel mogelijk voorkomen.

[4] Bijvoorbeeld het noordoostelijk deel van de nieuwe dorpsuitbreiding.

5.6 Scenario B: Klimaatadaptatie

Wat betekent dit?	
afvalwater	▪ Al het afvalwater wordt ingezameld via riolering en centraal gezuiverd. Geurhinder en overlast door verontreiniging op publiek of privaat terrein komen relatief weinig voor. ▪ De technische staat van het vuilwaterriool is goed, waar nodig zijn verouderde leidingen vervangen. De risico's op beschadigde riolen zijn hierdoor beperkt. ✚ **Indien riolen en overige voorzieningen niet meer in staat zijn om de benodigde functies te vervullen worden deze gerenoveerd of vervangen waarbij rekening wordt gehouden met klimaatverandering (hieronder valt ook het anders inrichten van de bovengrond) en wordt afgekoppeld indien mogelijk.** ▪ Er wordt gewerkt middels het piepsysteem. Bij meldingen omtrent geurhinder en overlast door verontreiniging wordt gezocht naar een gezamenlijke oplossing. ✚ **De overstort naar de Waddenzee wordt gesaneerd en het stelsel wordt een absoluut systeem zonder overstortmogelijkheid. Waar nodig wordt het systeem aangepast om bij de nieuwe klimaatscenario's van het KNMI (2023) de kans op overlast gelijk te houden.**
hemelwater	✚ **De gemeente gaat nog actiever inzetten op het infiltreren van water in de ondergrond op locaties waar dit geen overlast veroorzaakt en past op locaties waar dit noodzakelijk wordt geacht enkel nog infiltratie-transportriool of andere infiltrerende voorzieningen toe.** ✚ **De gemeente gaat bij vervanging van gemengde riolering inzetten op afkoppelen om vermenging van (schoon) hemelwater met vuilwater te voorkomen.** ✚ **De gemeente gaat een hemelwaterverordening opstellen om bewoners, ondernemers, projectontwikkelaars en woningbouwverenigingen te verplichten om klimaatrobuuste maatregelen te nemen op eigen terrein.** ▪ Er wordt gewerkt middels het piepsysteem. Bij meldingen omtrent wateroverlast of schade wordt gezocht naar een gezamenlijke oplossing. ▪ Bij nieuwbouwprojecten wordt ingezet op het laten infiltreren van schoon hemelwater in de ondergrond tenzij dit niet mogelijk is. ✚ **Er wordt ingezet op het treffen van maatregelen op maaiveld (zoals het realiseren van berging) om wateroverlast bij extreme neerslag (buien die statistisch ééns per 100 jaar voorkomen) te voorkomen.** ▪ Bij het vervangen van leidingen wordt ingezet op het verwijderen van de oude leidingen, tenzij dit niet redelijkerwijs mogelijk is
grondwater	▪ De grondwatersituatie in de gemeente wordt grotendeels bepaald door de waterstand van de zee, daar heeft de gemeente geen invloed op. ▪ De gemeente is aanspreekpunt voor grondwaterproblemen, maar is niet aansprakelijk. ▪ De gemeente heeft met het waterschap reeds een optimalisatie van het grondwaterpeilbeheer uitgevoerd. ✚ **De gemeente gaat inzetten op besparing van drinkwaterverbruik en beperking van afstromend hemelwater door het opvangen en hergebruiken van hemelwater bij openbare gebouwen. Dit heeft een positief effect op de grondwaterstanden en de zoetwaterbel onder het eiland.** ✚ **De gemeente gaat besparing van drinkwaterverbruik op particulier terrein stimuleren.** ▪ Bij nieuwbouwlocaties wordt bij het ontwerp al rekening gehouden met een goede ontwatering. Hiermee worden problemen in de toekomst zoveel mogelijk voorkomen.

5.7 Scenario C: Klimaatadaptatie + duurzaamheid en circulariteit

Wat betekent dit?

afvalwater

- Al het afvalwater wordt ingezameld via riolering en centraal gezuiverd. Geurhinder en overlast door verontreiniging op publiek of privaat terrein komen relatief weinig voor.
- De technische staat van het vuilwaterriool is goed, waar nodig zijn verouderde leidingen vervangen. De risico's op beschadigde riolen zijn hierdoor beperkt.

+ **Indien riolen en overige voorzieningen niet meer in staat zijn om de benodigde functies te vervullen worden deze gerenoveerd of vervangen waarbij rekening wordt gehouden met klimaatverandering (hieronder valt ook het andere inrichten van de bovengrond) en wordt afgekoppeld indien mogelijk. De toepassing van duurzame technieken en materialen voor renovatie of vervanging zijn hierbij uitgangspunt.**
+ **Als gemeente ondersteunen wij daar waar mogelijk bij het terugwinnen van energie en grondstoffen uit (afval)water als zich kansen voordoen.**

- Er wordt gewerkt middels het piepsysteem. Bij meldingen omtrent geurhinder en overlast door verontreiniging wordt gezocht naar een gezamenlijke oplossing**.**

+ **De overstort naar de Waddenzee wordt gesaneerd en het stelsel wordt een absoluut systeem zonder overstortmogelijkheid. Waar nodig wordt het systeem aangepast om bij de nieuwe klimaatscenario's van het KNMI (2023) de kans op overlast gelijk te houden.**

hemelwater

+ **Bij alle renovatie- of vervangingsprojecten is de toepassing van duurzame technieken en materialen uitgangspunt.**
+ **De gemeente gaat nog actiever inzetten op het infiltreren van water in de ondergrond op locaties waar dit geen overlast veroorzaakt en past op locaties waar dit noodzakelijk wordt geacht enkel nog infiltratie-transportriool of andere infiltrerende voorzieningen toe.**
+ **De gemeente gaat bij vervanging van gemengde riolering inzetten op afkoppelen om vermenging van (schoon) hemelwater met vuilwater te voorkomen.**
+ **De gemeente gaat een hemelwaterverordening opstellen om bewoners, ondernemers, projectontwikkelaars en woningbouwverenigingen te verplichten om klimaatrobuuste maatregelen te nemen op eigen terrein. Hierbij gaat de gemeente inzetten op advies en communicatie rondom de duurzaamheid van maatregelen op eigen terrein.**
+ **De gemeente laat bij alle hemelwaterkolken een tegel plaatsen met de tekst "hier begint de zee, niets ingooien a.u.b." om bewustwording te creëren en verantwoordelijkheid te nemen op gebied van duurzaamheid.**

- Er wordt gewerkt middels het piepsysteem. Bij meldingen omtrent wateroverlast of schade wordt gezocht naar een gezamenlijke oplossing.
- Bij nieuwbouwprojecten wordt ingezet op het laten infiltreren van schoon hemelwater in de ondergrond tenzij dit niet mogelijk is.

+ **Er wordt ingezet op het treffen van maatregelen op maaiveld (zoals het realiseren van berging) om wateroverlast bij extreme neerslag (buien die statistisch ééns per 100 jaar voorkomen) te voorkomen.**

- Bij het vervangen van leidingen wordt ingezet op het verwijderen van de oude leidingen, tenzij dit niet redelijkerwijs mogelijk is

grondwater

- De grondwatersituatie in de gemeente wordt grotendeels bepaald door de waterstand van de zee, daar heeft de gemeente geen invloed op.
- De gemeente is aanspreekpunt voor grondwaterproblemen, maar is niet aansprakelijk.
- De gemeente heeft met het waterschap reeds een optimalisatie van het grondwaterpeilbeheer uitgevoerd.

+ **De gemeente gaat inzetten op besparing van drinkwaterverbruik en beperking van afstromend hemelwater door het opvangen en hergebruiken van hemelwater bij openbare gebouwen. De toepassing van duurzame technieken en materialen zijn hierbij uitgangspunt. De maatregelen hebben een positief effect op de grondwaterstanden en de zoetwaterbel onder het eiland.**
+ **De gemeente gaat besparing van drinkwaterverbruik op particulier terrein stimuleren.**

- Bij nieuwbouwlocaties wordt bij het ontwerp al rekening gehouden met een goede ontwatering. Hiermee worden problemen in de toekomst zoveel mogelijk voorkomen.

6. Wat betekent dit voor de financiën – de financiële paragraaf

6.1 Contouren geraamde uitgaven van de drie scenario's

Om het beoogde kwaliteitsprofiel te realiseren c.q. handhaven zal de gemeente diverse activiteiten uit moeten voeren, namelijk:

Planvorming en onderzoek	Om tot doelmatige keuzes en planning van maatregelen te komen is jaarlijks onderzoek & planvorming nodig. Dit vraagt om actueel inzicht in omvang, toestand en functioneren van het areaal (inclusief het bijhouden van beheerdata).
Onderhoud regulier	De reguliere activiteiten die nodig zijn voor het feitelijk in stand houden van het areaal. Zoals het reinigen van riolen, onderhoud aan gemalen, kolkenzuigen, elektriciteitskosten gemalen e.d.
Investeringen: vervanging en verbetering	Ingrijpende levensduur verlengende renovatiewerkzaamheden aan bestaande voorzieningen om deze weer te laten voldoen aan het beoogd kwaliteitsniveau (evenaren nieuw aanleg), zoals het relinen van vrijverval riolering. Het compleet vervangen van bestaande voorzieningen, door nieuwe voorzieningen, die niet meer voldoen aan het beoogd kwaliteitsniveau en door middel van groot onderhoud niet meer teruggebracht kunnen worden naar dit niveau.
Personeel, overhead & facilitair	Om het scenario te realiseren (en te bekostigen) is een organisatie met deskundig personeel en materieel nodig. Ook facilitaire zaken zoals huisvesting, laptops/computers, bureaus etc. dienen bekostigd te worden.

Voor de drie scenario's zijn de (contouren van de) geraamde uitgaven van deze activiteiten over de periode 2024-2027 bepaald. Tijdens het planvormingstraject kunnen bepaalde budgetten nog enigszins wijzigen.

De geraamde bedragen zijn op prijspeil 2023 en moeten dan ook in de toekomst met de dan geldende prijsindex worden gecorrigeerd. Daarnaast zijn alle geraamde bedragen exclusief btw. De investeringen zijn inclusief toeslagen voor voorbereiding en toezicht en 20% eiland toeslag. Bij de ramingen is geen rekening gehouden met een toeslag als gevolg van areaaluitbreidingen.

Scenario A
Huidig beleid doorzetten

Geraamde uitgaven periode 2024-2027

	geraamde uitgave	aandeel
Planvorming en onderzoek	€ 87.500	5 %
Onderhoud regulier	€ 262.000	14 %
Investeringen: vervanging en verbetering	€ 1.076.700[5]	57 %
Personeel, overhead & facilitair	€ 455.000	24 %
totaal	**€ 1.881.200**	

Scenario B
Klimaatadaptatie

Geraamde uitgaven periode 2024-2027

	geraamde uitgave	aandeel
Planvorming en onderzoek	€ 102.500	5 %
Onderhoud regulier	€ 262.000	12 %
Investeringen: vervanging en verbetering	€ 1.240.600[5]	60 %
Personeel, overhead & facilitair	€ 474.800	23 %
totaal	**€ 2.079.900**	

Scenario C
Klimaatadaptatie + duurzaamheid en circulariteit

Geraamde uitgaven periode 2024-2027

	geraamde uitgave	aandeel
Planvorming en onderzoek	€ 102.500	4 %
Onderhoud regulier	€ 262.000	11 %
Investeringen: vervanging en verbetering	€ 1.468.400[5]	63 %
Personeel, overhead & facilitair	€ 484.800	21 %
totaal	**€ 2.317.700**	

Meer dan de helft van de geraamde uitgaven bestaat uit investeringsuitgaven. Deze worden (conform de kaders van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)) geactiveerd en komen als kapitaallasten ten laste van de begroting. Hiermee worden uitgaven gelijkmatiger verdeeld en pieken afgevlakt. Dit voorkomt sterke fluctuaties van het rioolheffingstarief. Dit principe is vergelijkbaar met een hypotheek op een woning. Dit verklaart ook waarom de te dekken lasten in de planperiode lager liggen dan de daadwerkelijke uitgaven in de planperiode.

6.2 Te dekken lasten en impact op rioolheffing – vier varianten

In onderstaand schema zijn de te dekken lasten voor de planperiode 2024-2027 gepresenteerd en uiteengezet tegen de verwachte jaarlijkse inkomsten rioolheffing in 2023. De te dekken lasten zijn aanzienlijk hoger dan de inkomsten vanuit de rioolheffing niveau 2023.

Te dekken lasten versus inkomsten rioolheffing 2023

Inkomsten rioolheffing niveau 2023	€ 220.500
verwachte totaal lasten 2023	€ 338.280

	Gemiddeld te dekken Lasten planperiode
Scenario A	€ 350.400
Scenario B	€ 362.400
Scenario C	€ 370.000

[5] De uitgaven onder de investeringen behorend tot vervanging en verbetering worden nagenoeg allemaal geactiveerd, waardoor de kapitaallasten over een langere periode worden afgeschreven. In deze tabel zijn voor de investeringen de uitgaven inzichtelijk gemaakt en niet de lasten in de planperiode.

Op dit moment (begrotingsjaar 2023) is de rioolheffing niet kostendekkend, hetgeen een bewuste keuze is geweest vanuit het vigerende GRP. Gezien de hoge stand van de voorziening aan het begin van de planperiode (2016) is ervoor gekozen om de rioolheffing lager te houden en maar beperkt te laten stijgen om de voorziening terug te brengen. De voorziening beschikt op dit moment (2023) nog over een dusdanige buffer dat de tekorten aan inkomsten rioolheffing nog makkelijk te compenseren zijn. Maar om te voorkomen dat de voorziening negatief komt, wat wettelijk niet is toegestaan, is een verhoging van de rioolheffing noodzakelijk.

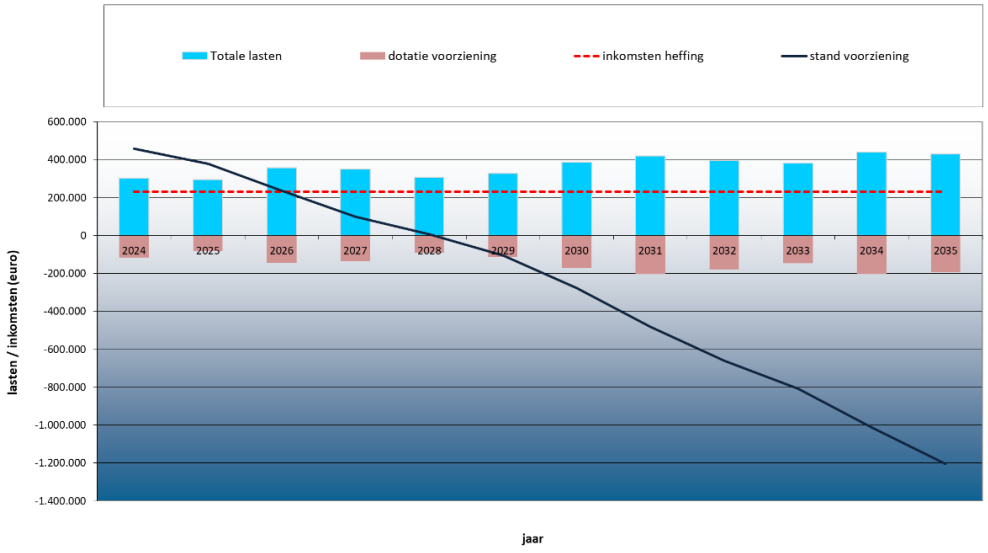
Er zijn verschillende methoden om met deze stijging van de rioolheffing om te gaan. In deze beleidskeuzenotitie zijn voor alle drie de scenario's onderstaande vier varianten uitgewerkt:

1. De rioolheffing voor 2024 wordt met 5% verhoogd (zoals reeds vastgesteld door de raad), waarna de komende planjaren geen verhoging wordt doorgevoerd (de nullijn 2024);
2. De rioolheffing wordt ieder planjaar met 5% verhoogd zoals ook vastgesteld in het MJOP riolering 2023-2032 (voortzetten bestaand financieel beleid);
3. De rioolheffing wordt na 2024 ieder planjaar met een dusdanig percentage verhoogd dat de voorziening tot 2035 (twee planperiodes vooruit) positief blijft (geleidelijk groeien naar een kostendekkend tarief);
4. In de huidige planperiode wordt de rioolheffing na 2024 verhoogd tot een kostendekkend tarief middels een consistente stijging van de rioolheffing (voorziening op peil houden).

6.3 Variant 1: de nullijn 2024

Het kiezen voor het niet verhogen van de rioolheffing na 2024 laat zien dat de voorziening in 2028 negatief wordt. Dit geldt voor alle scenario's. Voor scenario A is het financiële verloop in grafiek inzichtelijk gemaakt.

Scenario A, variant 1:



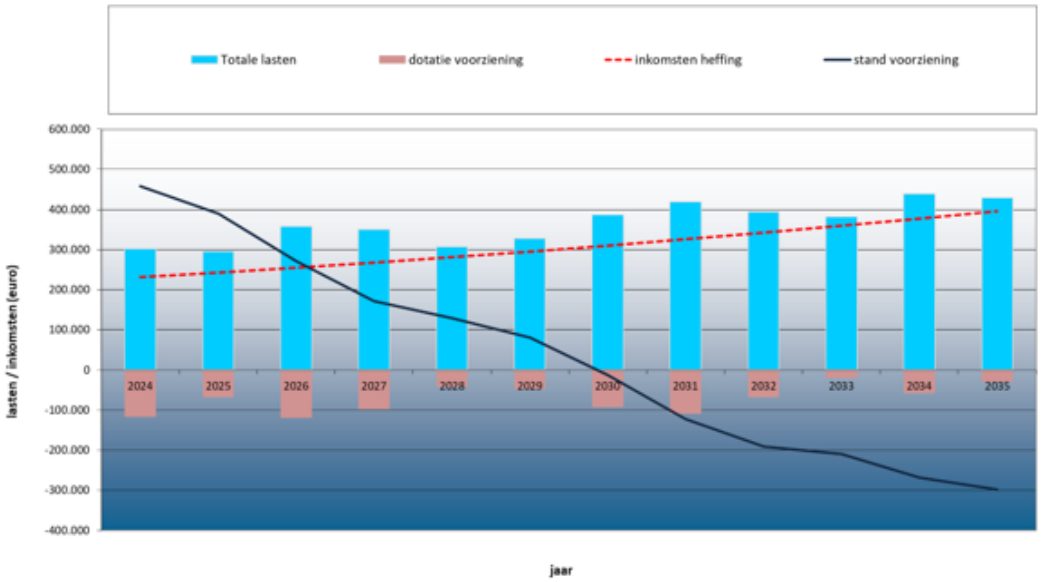
De tabel toont de financiële gevolgen voor het kiezen van variant 1 in combinatie met de drie scenario's. Voor alle scenario's is vanaf 2028 een sterke stijging van de rioolheffing benodigd (van ca. €34,- per heffingseenheid van 50 m^3 voor scenario A tot ca. €40,- per heffingseenheid van 50 m^3 voor scenario C). Het kiezen voor variant 1 zorgt daarmee voor het doorschuiven van de lasten tot na de planperiode, waardoor de rioolheffing heel hard moet stijgen.

Scenario	Stand voorziening eind planperiode (2027)	Stand voorziening eind 2035 (fictief, bij doorzetten lijn)	Jaar waarin de voorziening leeg is	Benodigde stijging einde planperiode per eenheid van 50m³
A	€100.000	-€1.205.000	2028	€33,83
B	€52.000	-€1.479.000	2028	€37,29
C	€22.000	-€1.690.000	2028	€40,23

6.4 Variant 2: voortzetten bestaand financieel beleid

In het huidige MJOP riolering 2023-2032 is uitgegaan van een jaarlijkse stijging in de rioolheffing van 5%. Voortzetten van dit beleid laat zien dat de voorziening in 2030 negatief wordt voor scenario A en B en in 2029 voor scenario C. Voor scenario A is het financiële verloop in grafiek inzichtelijk gemaakt.

Scenario A, variant 2:



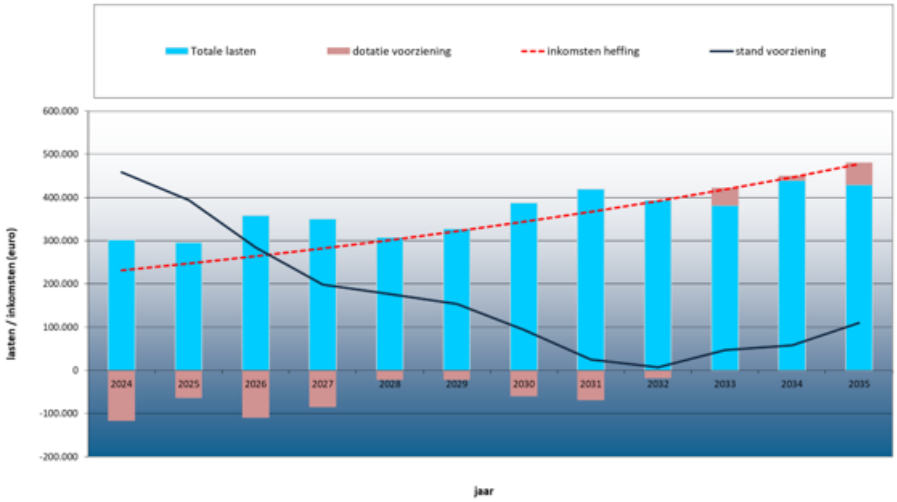
De tabel toont de financiële gevolgen voor het kiezen van variant 2 in combinatie met de drie scenario's. Voor alle scenario's is vanaf 2028 een sterke stijging van de rioolheffing benodigd (van ca. €25,- per heffingseenheid van 50 m^3 voor scenario A tot ca. €31,- per heffingseenheid van 50 m^3 voor scenario C). Het kiezen voor variant 2 zorgt er daarmee voor dat de voorziening lager leeg raakt ten opzichte van variant 1, maar de rioolheffing alsnog hard moet stijgen na de planperiode.

Scenario	Stand voorziening eind planperiode (2027)	Stand voorziening eind 2035 (fictief, bij doorzetten lijn)	Jaar waarin de voorziening leeg is	Benodigde stijging einde planperiode per eenheid van 50m^3
A	€172.000	-€298.000	2030	€24,70
B	€124.000	-€572.000	2030	€28,16
C	€93.000	-€783.000	2029	€31,11

6.5 Variant 3: geleidelijke groei tot een kostendekkend tarief in 2035

Het kiezen voor een geleidelijke groei tot een kostendekkend tarief in 2035, door de rioolheffing na 2024 ieder jaar met een gelijk percentage te laten stijgen, zorgt ervoor dat de voorziening tot en met 2035 positief blijft. Voor scenario A is het financiële verloop in grafiek inzichtelijk gemaakt.

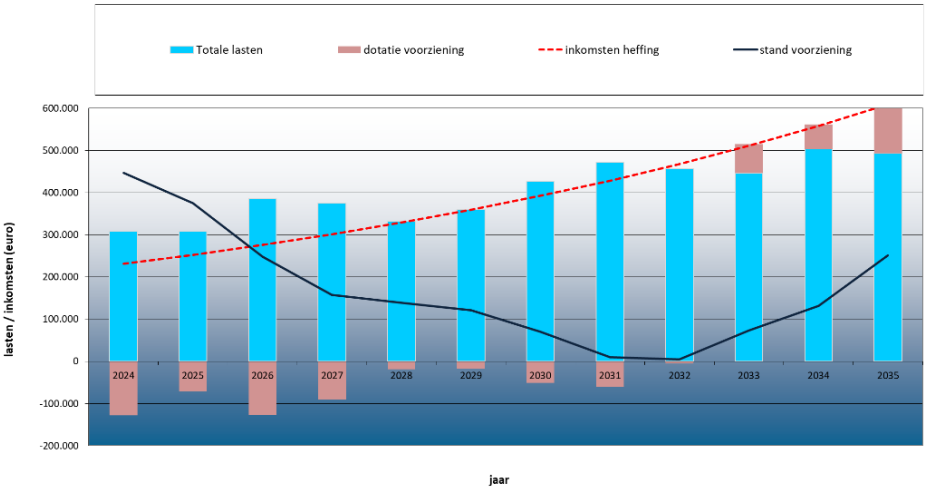
Scenario A, variant 3:
Benodigde stijging 2025-2035: 6,8% per jaar



De tabel toont de financiële gevolgen voor het kiezen van variant 3 in combinatie met de drie scenario's. Voor alle scenario's geldt dat er een grotere jaarlijkse stijging van de rioolheffing benodigd is dan de 5% die in het huidige financiële beleid is opgenomen. De benodigde jaarlijkse stijging varieert tussen de 6,8% voor scenario A tot 9,2% voor scenario C.

Scenario	Benodigde stijging rioolheffing (jaarlijks, na 2024)	Stand voorziening eind planperiode (2027)	Stand voorziening eind 2035	Jaar waarin de voorziening leeg is	Benodigde stijging einde planperiode per eenheid van 50m³
A	**6,8%**	€199.000	€110.000	n.v.t.	n.v.t.
B	**8,2%**	€172.000	€189.000	n.v.t.	n.v.t.
C	**9,2%**	€157.000	€251.000	n.v.t.	n.v.t.

Scenario C, variant 3:
Benodigde stijging 2025-2035: 9,2% per jaar

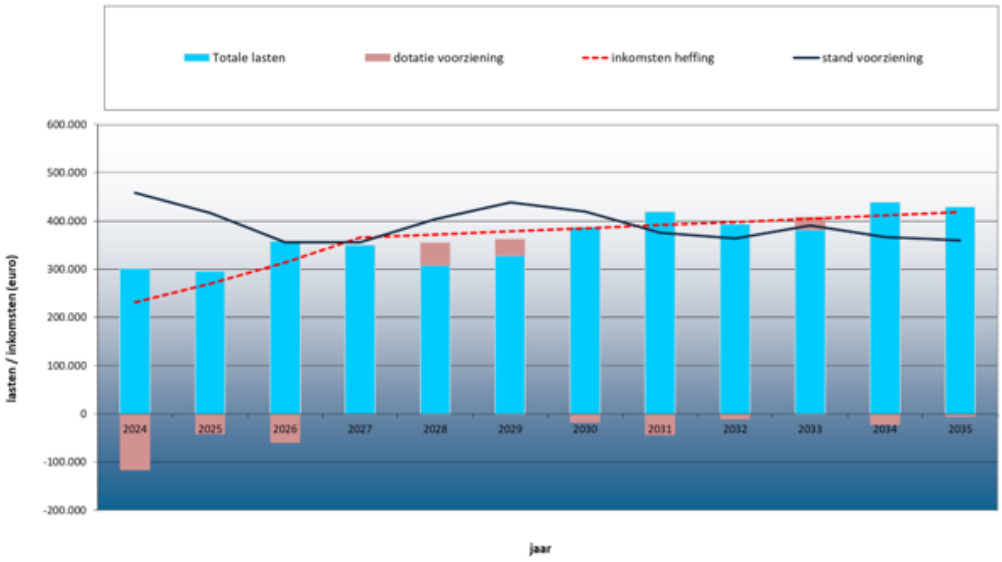


6.6 Variant 4: kostendekkend tarief in de planperiode, op peil houden voorziening

Om het rioolheffingstarief in de planperiode op een kostendekkend niveau te brengen is in alle scenario's een forse jaarlijkse stijging noodzakelijk. Voor scenario A is het financiële verloop in grafiek inzichtelijk gemaakt.

Scenario A, variant 4:

Benodigde stijging 2025-2027: 16,5%
Benodigde stijging 2028 e.v.: 1,7%



De tabel toont de financiële gevolgen voor het kiezen van variant 4 in combinatie met de drie scenario's. Voor alle scenario's geldt dat er een grote jaarlijkse stijging van de rioolheffing benodigd is in de planperiode van 16,5% voor scenario A tot 19,1% voor scenario C. Na 2028 is de benodigde stijging van de rioolheffing tussen de 1,7% jaarlijks voor scenario A tot 2,9% jaarlijks voor scenario C.

Scenario	Benodigde stijging rioolheffing (jaarlijks, planperiode)	Benodigde stijging rioolheffing (jaarlijks, vanaf 2028)	Stand voorziening eind planperiode (2027)	Stand voorziening eind 2035	Jaar waarin de voorziening leeg is	Benodigde stijging einde planperiode per eenheid van 50m³
A	**16,5%**	**1,7%**	€356.000	€360.000	n.v.t.	n.v.t.
B	**18,0%**	**2,4%**	€333.000	€341.000	n.v.t.	n.v.t.
C	**19,1%**	**2,9%**	€322.000	€325.000	n.v.t.	n.v.t.

7. Hoe gaan we het bekostigen? – heroverweging heffingsgrondslag

De scope van de gemeentelijke watertaken wordt steeds breder. Klimaatverandering heeft een steeds grotere impact op hoe we binnen de openbare ruimte omgaan met opvang en verwerking van schoon hemelwater. Aanpak van wateroverlast en verdroging vragen steeds meer maatregelen in de publieke ruimte. De gemeentelijk watertaken, voortkomend uit de zorgplicht voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater, hebben niet enkel meer betrekking op de rioleringsbuizen onder de grond.

7.1 Huidige heffingsgrondslag

Op dit moment betalen mensen met een woning of bedrijfspand in Vlieland mee aan de aanleg en het onderhoud van het riool in de gemeente. Er wordt een aanslag rioolheffing verstuurd aan de eigenaar en/of gebruiker van de woning of het bedrijfspand. De gemeente hanteert een gestaffeld heffingstarief voor het gebruikersdeel, dit ziet er voor het belastingjaar 2023 als volgt uit:

- Elke eenheid afvalwater (van 50 m^3, of een gedeelte daarvan) van 1 tot en met 300 m^3 wordt aangeslagen voor €55,13 per eenheid;
- Elke eenheid afvalwater (van 100 m^3, of een gedeelte daarvan) van 301 tot en met 1000 m^3 wordt aangeslagen voor €110,25 per eenheid;
- Elke eenheid afvalwater (van 1000 m^3, of een gedeelte daarvan) vanaf 1001 m^3 wordt aangeslagen voor €1.097,54 per eenheid;

Het idee van dit gestaffelde systeem is gestoeld op de gedachte dat de kostenveroorzaker/baat hebbende betaald en dat op die manier duurzamer met drinkwater wordt omgesprongen. In de huidige situatie is het echter nog niet zo dat er ook een hoger tarief per m^3 water wordt betaald bij een hoger drinkwaterverbruik.

Aandachtspunten en kwetsbaarheden
Er zijn een aantal aandachtspunten en kwetsbaarheden bij de huidige heffingsgrondslag:

- Het duurzaamheids- en waterbewustzijnsprincipe is goed geborgd, immers wordt meer rioolheffing betaald bij een hoger verbruik van drinkwater. Dit legt de hoogste lasten bij de kostenveroorzaker/baat hebbende en stimuleert een duurzamere omgang met drinkwater;
- Het geeft geen invulling aan de verbrede gemeentelijke watertaken, immers heeft iedereen baat bij de aanpak van wateroverlast en verdroging in de openbare ruimte. Dit beperkt zich niet langer tot mensen met een rioolaansluiting;
- Er zit door het gestaffelde systeem een groter risico op schommelingen in de inkomsten vanuit de rioolheffing. Bijvoorbeeld als mensen bewuster omgaan met drinkwaterverbruik en daardoor in een andere staffel vallen, maar ook als er een jaar is waarin het drinkwaterverbruik lager is (door andere weersomstandigheden).

7.2 Nieuwe modelverordening rioolheffing

Om recht te doen aan de steeds breder wordende invulling van de gemeentelijke watertaken heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) de Modelverordening Rioolheffing in september 2021 vervangen door de nieuwe Modelverordening Riool- en Waterzorgheffing. In deze nieuwe heffing worden zoveel mogelijk percelen betrokken, omdat iedereen van algemene maatregelen in de publieke ruimte profiteert. Vanuit het VNG worden er 3 modellen voor de verordening Riool- en Waterzorgheffing aangeboden.

7.3 Overgang van rioolheffing naar Riool- en Waterzorgheffing

Door de nieuwe modelverordening is een verruiming van de heffingsgrondslag mogelijk. Immers, het draait bij een riool- en waterzorgheffing niet alleen meer om de buizen onder de grond. Ook op maaiveld worden maatregelen genomen om de buitenruimte veilig en bewoonbaar te houden. Daar hebben alle inwoners baat bij. Nu ligt er dus de mogelijkheid om alle percelen belastingplichtig te stellen, ongeacht of er sprake is van een aansluiting op of afvoer via de riolering. Als de gemeente Vlieland extra gaat inzetten op het klimaatadaptief inrichten van de buitenruimte, sluit deze verbrede heffingsgrondslag daar goed bij aan.

7.4 Overgang naar de riool- en waterzorgheffing is complex en moeten we zorgvuldig doen

Een verbrede heffingsgrondslag is duidelijk te onderbouwen, maar vergt wel een zorgvuldig proces. De omschakeling dient voorbereid te worden. Daarmee wordt reeds gestart tijdens het opstellen van dit GPWR.

Er dient bepaald te worden of het huidig administratiesysteem geschikt is voor de omzetting van de heffingsgrondslag. Tevens dient nagegaan te worden of er koppelingen zijn met systemen van derden. Daar komt maatwerk bij kijken.

Ook moet een overgang goed worden gecommuniceerd met alle betrokken (burgers én bedrijven). Daarin moeten we duidelijk uitleggen waarom we deze overstap maken én wat de consequenties zijn.

Tenslotte én het meest belangrijk. De nieuwe grondslag moet juridisch houdbaar en waterdicht zijn. Een kritische juridische toets is dus een randvoorwaarde.

Dit is een complex traject en moeten we zorgvuldig doen. Daarom stellen we voor deze overgang niet mee te nemen tijdens het planproces van dit GPWR in 2023 maar de definitieve besluitvorming hierover in 2024 te doen. Wel starten we parallel aan het planproces van dit GPWR met de voorbereidingen en het inzichtelijk maken van de gevolgen van de omschakeling. De besluitvorming voor een omschakeling in heffingsgrondslag kan dan in een separaat traject in 2024 plaats vinden.

8. Hoe gaan we verder?

Er wordt vanuit het college gevraagd om reactie van de raad op de beschreven scenario's en varianten omtrent de rioolheffing. Waar ligt de voorkeur? Wat willen we juist niet? Zijn er verder nog aanvullingen, suggesties of opmerkingen? Dit alles kan opgenomen worden in de reactie.

Aan de hand van de keuze van de raad wordt door het ambtelijk kernteam het voorkeursscenario en de voorkeursvariant uitgewerkt tot een concept GPWR. Deze wordt ter vaststelling voorgelegd aan het college van de gemeente Vlieland.



Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1500 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensoring en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Zutphenseweg 31D
7418 AH Deventer
Postbus 321
7400 AH Deventer
T. +31 6 15 03 96 31
E. Ruud.Boom@Anteagroup.nl

Copyright © 2023
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

De informatie die in dit rapport is opgenomen is uitsluitend bestemd voor geadresseerde(n) en kan persoonlijke of vertrouwelijke informatie bevatten. Gebruik van deze informatie, door anderen dan de geadresseerde(n) en gebruik door hen die niet gerechtigd zijn van deze informatie kennis te nemen, is niet toegestaan. De informatie is uitsluitend bestemd om te worden gebruikt door de geadresseerde, voor het doel waarvoor dit rapport is vervaardigd. Indien u niet de geadresseerde bent of niet gerechtigd bent tot kennisneming, is openbaarmaking, vermenigvuldiging, verspreiding en/of verstrekking van deze informatie aan derden niet toegestaan, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group en wordt u verzocht de gegevens te verwijderen en direct een melding te maken bij security@antegroup.nl. Derden, zij die niet geadresseerd zijn, kunnen geen rechten aan dit rapport ontlenen, tenzij na schriftelijke toestemming door Antea Group.

www.anteagroup.nl